

Obr.1 Kaple sv. Anny u hradu Edelštejna před rokem 1905.

Úvodní slovo

Vážení přátelé, pokusíme se vám předložit tiskovinu (posílanou také mailem v PDF), která by se v užším pohledu věnovala vlastivědě jednoho z regionu Jesenicka. Řeknete si, proč? Předně si myslíme, že těch informací o historii a současnosti našeho zlatohorského regionu není mnoho, a ještě jsou roztroušené po všech možných médiích. Snad jen některé obory vyčnívají nad průměr. Myslíme si, že řada občanů by uvítala více informací z vlastivědné oblasti, aniž by museli být členy nějakého spolku, klubu, sdružení nebo mužstva. Jistě znáte, že kolikrát drobná informace, která druhému nic neříká, tak jinému v jeho oboru může vyřešit dlouhodobé bloudění.

Můžete si říct. Přece tu máme pro svou prezentaci různé celostátní, nebo krajské odborné periodika, muzejní časopisy, vlastivědný sborník Jesenicko, Jesenický týdeník, Zlatohorský zpravodaj, máme interne-

tové stránky Klubu přátel Zlatých Hor, Městského úřadu, Farní stránky, nebo nějaké soukromé atd.. Všude je možné se prezentovat se svými informacemi. Máte pravdu. Všude? Něco se nehodí do odborných časopisů, něco do okresních novin, nebo do Zpravodaje, pak dalšímu vadí reklamy, politické výlevy, ne všichni pracují s PC, nemůže to mít aktuálně a pohotově na papíře, někomu chybí to nebo ono, chce se jen na něco zeptat, nebo moje informace jsou jen na dva řádky.. atd, atd.

A tak se domníváme, že takovým shromaždištěm těchto zpráv o našem regionu, které mohou být kolikrát nepoužitelné pro existující periodika, mohou v tomto občasníku být vhodným zdrojem informací i poučeni.

Kdo bude dopisovatel? – všichni, kdo jsou ochotni se se svými znalostmi, informacemi, zjištěními, poznáním,

objevy, nebo tvorbou podělit. Nejsme fantasté, budeme rádi, že to bude třeba pár jedinců (aspoň kdyby!!).

Jaká je představa o obsahu? Hlavně se věnovat zlatohorsku, a všemu co s ním souvisí. Základem obsahu by měly být články ze společenských a přírodních věd, a poté krátké informační poznámky, nebo oznámení. To, co by se do těchto dvou rubrik nehodilo, je připravena rubrika s pracovním názvem „Různé“. Zde by patřila taková všehochuť, zejména otázky a odpovědi na to co nás zajímá..., chceme zjistit..., kde bylo to a ono..., vzpomínky, paměti, odkazy na literaturu, sběratelství, prezentace vlastní tvorby – literární, výtvarné, hudební a další. Třeba časem vyvstane potřeba nějaké další rubriky, nebo některé nebudou potřeba.

Co tam nechceme mít! – mozaika má být ryze zájmovou tiskovinou a tak se nezveřejní vše, co je mimo zákony této republiky, komerční reklamy apod. a také to, co se vymyká slovu vlastivědný.

Jaké příspěvky? - laické, profesní, odborné, zájmové, krátké, dlouhé, na pokračování, dotazy, odkazy, oznámení, co bylo, bude, u nás, mimo náš kraj, obrázky, fotografie atd., (pozor na autorská práva - uvést autora apod.)

Co bychom rádi u příspěvků viděli?

Chceme přijímat příspěvky ze širokého okruhu a předpokládáme odpovědný přístup autorů k tomu, co napíší. Určité informace samozřejmě požadují poznámkový aparát.

Proč? – přáli bychom si, aby obsah těchto listů byl současně, pokud možno, hodnověrným a dohledatelným zdrojem informací nejen pro současné zájemce, ale i pro budoucí nadšené amatéry i profesionály, kteří budou mít k tomuto kraji blízký vztah.

Smysl – záměr občasníku? – pomoci skládat svými informacemi mozaiku života v našem regionu. I když tento obraz nebude nikdy úplný, alespoň ať z mlhy dějin nevystupuje místo jelena koza.

redakce

Obr.2 Kaple sv. Anny po roce 1905

Obsah

Články

Doboš Boleslav - Obnova křížové cesty na poutní místo P. Marie Pomocné - Mariahilf. 4

Zaznamenáno */krátké informativní zprávy, oznámení z vlastivědné oblasti, výročí, apod./* 5

Publikace o Vrbně pod Pradědem /BD/

Registrace občanského sdružení „Bernard“ /BD/

Podpora OS Bernard městským zastupitelstvem /BD/

Různé 5

1. Chci se zeptat na..., Kdo ví, kde...? */samozřejmě ze zlatohorské vlastivědy/*

Koupím, nebo prosím zapůjčit /BD/

2. Odpovědi na dotazy */kdo je ochoten odpovědět/*

3. Někoho může zajímat, že... */poznatky, dosud třeba málo známé informace, zjištění, přečteno o Zlatohorsku ...../*

Siegfried Gessler, výrobce likérů v Krnově /BD/

Vzácná houba „Ježatec různozubý“ nalezena na Příčné hoře /BD/

4. Představujeme / Paměti / Báje a pověsti / */Podle toho, co by se právě nabízelo/*

5. Sběratelství */Sháním, sbírám, daruji, věnuji, prodám, chybí mi.../*

Nabídka přebytečné literatury a časopisů /BD/

Označení literatury v závorce značí (K) - kniha, (Č) - časopis, (B) - brožura, (VL) - volný list, (X) - xeroxová kopie

Na závěr 6

Obnova křížové cesty na poutní místo P. Marie Pomocné - Mariahilf. (Zlatohorsko 9/2010 - doplněno a opraveno)

První historicky doloženou křížovou cestu, vedoucí na poutní místo Mariahilf, uvádí ve své práci Alfons Nowack (*Burgen und Kapellen, Berge und Wälder der Neustädter und Zuckmantler Gegend, 1928*). Vybudoval ji v roce 1774 s biskupským svolením poustevník Šebestián, člen 3. řádu sv. Františka, který působil při kapli Panny Marie Pomocné - Mariahilf. Do pátého zastavení cesta vedla pravděpodobně současnou trasou, ale zda pak pokračovala spodní, nebo současnou křížovou cestou by byla jen kalkulace. Není uvedeno, z jakého materiálu byly zhotoveny jednotlivá zastavení, ale jednalo se nejspíše o jednoduchou dřevěnou konstrukci s číslem zastavení a snad i drobnou grafikou. Stejně roku cestu vysvětil 21. července gvardián Servác Liebig. Nové kříže zastavení byly instalovány v roce 1868 a vysvětil je v Prudniku Kašpar Heimer O.F.M.

Současná kamenná křížová cesta byla pravděpodobně zbudována před rokem 1908, jak potvrzuje uvedený obrázek z pohlednicové skládačky, která byla poslána poštou v uvedeném roce (obr.3). Farář Vincenc Brauner tedy tuto cestu v roce 1924 s místní mládeží pravděpodobně opravoval, ale nestavěl, jak je uvedeno v publikaci „*Poutní místo Panna Maria Pomocná u Zlatých Hor*“ autorů Bakončíka V. a Doboše B. Obrazy do těchto kapliček zhotovili zlatohorští malíři Franz Templer a Emil Brendel.

Obr.3 Čtrnácté zastavení křížové cesty od Zlatých Hor

Jednotlivá zastavení jsou vystavěná z volně ložených kamenů a na čelní straně je nika s obrazem. Tehdejší uspořádání křížové cesty bylo trochu odlišné od současného. Nynější první zastavení neexistovalo a druhé zastavení tak bylo první. Tehdy ještě před ním stála v jeho blízkosti tzv. přípravná, kde stála kaplička s obrazem Panny Marie Pomocné a v blízkosti kamenný kříž, viz dobová fotografie z první poloviny 20. století (obr.4). V současnosti zde stojí vysoká lípa a močálovitá vodní plocha, vytvořená v rámci úpravy terénu geologických průzkumných prací v této lokalitě.

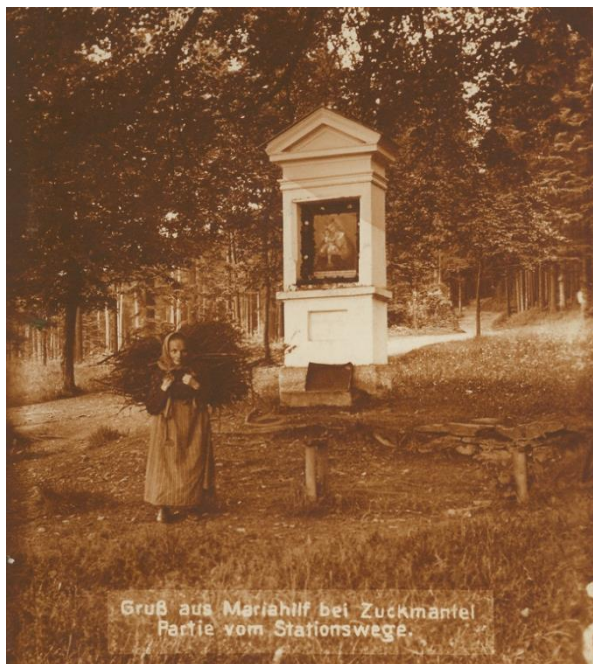
Ve druhé polovině 20. století byly obrazy křížové cesty po zákazu poutí demontovány a stavby následně neudržovány. Oprava se uskutečnila až v letech 1992-93, kdy poškozená zastavení byla obnovena a do nich byly nainstalovány reprodukce nalepe-

né na plechu. Zvýšil se také počet zastavení na 15 – Vzkříšení Kristovo, které stojí v lese, v blízkosti poutního kostela. Zastavení číslo VII. bylo postaveno úplně nové.

Před letošní „Hlavní“ poutí proběhla po 18-ti letech rekonstrukce. Na reprodukcích obrazů z jednotlivých zastavení se projevil zub času ztrátou barev, ale i činností nenechavců, kteří si na nich příležitostně cvičili „velikost své individuality“. Na čtyřech zastaveních bylo nutno znovu obnovit zřícenou část kamenné stavby a do natřených dřevěných výklenků pak byly usazeny nové reprodukce.

Z řady možností ve výběru již prodávaných celků nakonec zvítězil návrh využití výtvar známého zlatohorského umělce přelomu 19. a 20. století, Franze Templera (1854-1930), jednoho ze členů zdejší malířské rodiny. Tento malíř a současně pozdější dlouholetý restaurátor na poutním místě Mariahilf se zasloužil svou tvorbou o výzdobu kostelů jak ve Zlatých Horách, tak v řadě dalších měst a vesnic této severomoravské oblasti a přiléhající části Polska. K vyhotovení reprodukce pro naše kapličky byla využita jeho křížová cesta z kostela sv. Jana Křtitele z Horního Údolí, kterou namaloval v roce 1890. Originál je zhotoven na plátně a je v současnosti uložen v depozitáři poutního kostela.

Templer s oblibou využíval ve své tvorbě grafických a tištěných předloh, a nejinak je tomu i v tomto případě, kdy si vybral dílo známého českého umělce Josefa Führicha (1800-1876), pocházejícího ze severočeské Chrastavy. Ten svou křížovou cestu namaloval formou nástěnné fresky pro kostel sv. Jana Nepomuckého ve Vídni. Tato se stala zejména na území bývalého Rakouska-Uherska k jeho nejčastěji kopírovaným dílům a součástí interiérů velkého množství kostelů jak

Obr.4 Dobová fotografie tzv. „Přípravná“, 20. léta 20. století

Obr.5 Šesté zastavení s novou reprodukcí obrazu

v Evropě, tak na dalších kontinentech. Na internetových stránkách vídeňského kostela (www.pfarre-nepomuk.at), si farnost vede statistiku, v kolika zemích a kostelích byla využita. Musím ale podotknout, že jejich evidence není zdaleka úplná, neboť jenom v našem pohraničí je celá řada kostelů s těmito kopie-mi Führichova díla.

Franz Templer předlohu s různými úpravami několikrát využil. V našem případě oproti originálu zjednodušil kompozici a pozměnil barevnost postav, aby zdůraznil dramaticčnost scén. Výsledné reprodukce tak předkládají ukázkou Templerovy práce a zároveň představují jedno z nejrozsáhlejších zpracování tohoto tématu v Evropě (obr. 5).

Jednotlivé obrazy doplňuje textová část v češtině, polštině a němčině. Rekonstruovaná křížová cesta je tak opět připravena pro duchovní posilu věřících, a pro ty, kteří chtějí prožít pěkné chvíle procházkou po lesní cestě a seznámit se s ukázkou tvorby jedné ze známých osobností z historie našeho města.

Boleslav Doboš

Literatura:

Bakončík Vladislav, Doboš Boleslav, *Poutní místo Panna Maria Pomocná u Zlatých Hor*, Zlaté Hory 2008.

Matzke Josef, *Sudetenland – Marianische Land*, Königstein-Taunus 1956.

Nowack Alfons, *Burgen und Kapellen, Bergen und Wälder der Neustädter und Zuckmantler Gegend*, Neustadt 1928.

Svátek Josef, Z dějin poustevn ve Slezsku v 18. století, *Časopis Slezského muzea - řada B 37-* 1988, s.65-71.

www.pfarre-nepomuk.at, 10.8.2010.

Zaznamenáno

V loňském roce 2011 vyšla publikace o městu „*Vrbno pod Pradědem – Ohlédnutí za minulostí dávnou i nedávnou*“, kterou vydal spolek „*Přátelé Vrbenska*“ a pro občany města byla zdarma. Ostatní si ji v současnosti mohou koupit na městském úřadě ve Vrbně za 200,- Kč. Obsahuje řadu údajů vztahujících se k Zlatým Horám. /BD/

Počátkem letošního roku bylo v Praze zaregistrováno zlatohorské občanské sdružení „*Bernard*“, jehož hlavním cílem činnosti je ochrana a péče o hmotné a nehmotné kulturní dědictví. Záměrem sdružení je zejména rekonstrukce a obnovení křížové cesty na

vrch sv. Rocha a oprava dalších drobných sakrálních staveb na území Zlatohorska. Dále formou tohoto občasníku informovat jak o činnosti sdružení, tak shromažďovat a poskytovat vlastivědné informace jak je uvedeno v úvodu listu. /BD/

Městské zastupitelstvo Zlatých Hor na svém zasedání dne 10.9.2012 podpořilo záměr občanského sdružení „*Bernard*“ na obnovu a rekonstrukci křížové cesty okolo vrchu sv. Rocha. V současnosti se připravuje projektová dokumentace pro získání některého z grantů. /BD/

Různé

1. Chci se zeptat na..., Kdo ví....?

Koupím, nebo prosím zapůjčit, publikaci J.C. Hoffmanna „*Die Entstehung der St. Anna- und Martha-Kapelle bei Obergrund*“. 1899 a od téhož autora „*Chronik der bürgerlichen Schützengesellschaft Zuckmantel*“ 1913.

Dále Wollf V., *Festschrift zur 700 Jahrfeier der Stadt Zuckmantel und eine Rückschau auf die jüngere Ortsgeschichte*, 1924. /BD/

2. Odpovědi na dotazy

3. Někoho může zajímat, že...

..... Syn Sigmunda Gessler (výrobce likérů Altvater ve Zlatých Horách), Siegfried Gessler, zakladatel známé krnovské firmy "Altvater-Liquor Fabrik" se nenarodil ve Zlatých Horách! Více o historii krnovské firmy na www.muzeum.krnov.cz /BD/

..... v bukovém lese na východní straně Příčné hory, v nadmořské výšce 780 m, jsem v této poměrně pozdní houbařské sezóně našel 8.9.2012 celkem vzácnou houbu „Ježatec různozubý“ (obr.6). Houba roste na odumřelém dřevě listnatých stromů a tvoří trs plodnic. Podle literatury je také chutná. /BD/

Literatura: Hagara Ladislav, *Atlas hub*, Martin 1993, s.104-105.

Obr.6 Ježatec různozubý

4. Představujeme / Paměti / Báje a pověsti /

5. Sběratelství

Prodám, daruji nebo vyměním přebytečnou vlastivědnou literaturu a časopisy, převážně historie, umění apod. /BD/

Severní Morava (Č) – vlastivědný sborník, sv. 19,20,22,38,39,54,59
Po stopách Josefa von Eichendorfa (B), 2006
Jan Sarkander a jeho doba (B), 1995
Velké Losiny – historie zámku (B), sv.38 vlastivědných průvodců, 2005
Děkan Vincenc Brauner (B), zlatohorský kněz, 1997
Z historie obce Mikulovice (B)
Hrad Rychleby v Račím údolí (VL)
Přírodní léčitel Johann Schroth (VL)
Der Adel von Österr-Schlesien von Blažek Konrad (X), 1883
Umění středověku – Larousse (K), 1969
Rudolf Kremlička (K), edice Malá galerie, 1964
Die Hunstadt (B), Pavlík Jeroným – romantická báseň z rejvízských legend, (originál tisk) 1898
Další nabídka v příštím čísle.

Na závěr

Rádi bychom, kdyby se do projektu zapojilo více zájemců, spolků, sdružení. Známe jich několik, ale oni o tom zatím neví. V podstatě je vše ve stavu zrodu, takže očekáváme připomínky a návrhy, co by mohlo být lepší, nebo jinak.

Příspěvky lze posílat mailem na bo.dobos@jes.cz, ve wordu, obrázky v JPEG zvlášť. Na CD, flash-ce nebo písemně (jen ty krátké) a hodit příspěvek do schránky na Mánesova 589-ZH, anebo se kontaktovat osobně.

Vzhled občasníku – ve formátu A4, zpracování na PC bude v barvě, číslování stránek průběžné. Tak bude možné si listy postupně ukládat do pořadače apod.

Časové rozpětí vydávání – uvidí se, třeba každý měsíc, avšak nejméně 1x v roce.

Distribuce - kdo má PC tak mailem v PDF, pak si to můžete vytisknout v barvě nebo čb, jak jste vybaveni. Kdo PC nemá, tak bude k dispozici barevný originál a ten si zájemce může okopírovat. Jinak se nic neplatí.

Pro rozjezd a vstoupení do povědomí případných zájemců bychom ze začátku postupně prezentovali jak vyšlé články, tak i něco nového. Pak se uvidí, jak to půjde dále. Tím by se určitá oblast informací již postupně dávala do celku.

Za redakci Boleslav Doboš